

การพัฒนาความสามารถในการอ่านวิเคราะห์และจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้าน

The Development of Analytical Reading Abilities and Local Consciousness of
the Matthayomsuksa 5 Students by Using the Creative Drama Approach with Folktales

ธีระวีร์ บัวหลวง ศุภพิชญพงษ์^{1*} และ พิณพนธ์ คงวิจิตต์²

Teerawee Bualuang Suphaphitchayapong^{1*} and Pinpon Kongwijit²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้าน 2) เปรียบเทียบจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้าน ตัวอย่างการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 34 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้าน แบบวัดความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ และแบบวัดจิตสำนึกรักท้องถิ่น วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนความสามารถในการอ่านวิเคราะห์และคะแนนจิตสำนึกท้องถิ่น เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังทดลองโดยทดสอบค่าที (t -test) ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านวิเคราะห์และคะแนนจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังทดลองสูงขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ละครสร้างสรรค์, นิทานพื้นบ้าน, ความสามารถในการอ่านวิเคราะห์, จิตสำนึกรักท้องถิ่น

Article Info: Received 30 December, 2021; Received in revised form 27 January, 2022; Accepted 31 January, 2022

¹ นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

อีเมล : yb.teerawee@gmail.com

Graduate Students in Division of Teaching Thai Languages, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University Sanam Chandra Palace Campus Email: yb.teerawee@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

อีเมล : phinphoneduc@gmail.com

Lecturer in Division of Teaching Thai Languages, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University Sanam Chandra Palace Campus Email : phinphoneduc@gmail.com

Abstract

The purpose of this research is to 1) compare analytical reading ability of the Matthayomsuksa 5 students before and after using creative drama approach with folktales 2) compare students' local consciousness before and after using the creative drama approach with folktales. The sample had 34 in Matthayomsuksa 5 students. The research instruments consisted of lesson plans, tests of analytical reading ability, and tests of local consciousness. The data was analyzed by the Mean (M) and the standard deviation (SD) of analytical reading ability and local consciousness scores to find the differences of the value before and after the test. The results were as follows: 1) The analytical reading ability of the Matthayomsuksa 5 students after the tests were significantly higher than before using the creative drama approach with folktales at the 0.5 level of significance. 2) The local consciousness scores of the Matthayomsuksa 5 students after the tests were significantly higher than before using the creative drama approach with folktales at the 0.5 level of significance.

Keywords: creative drama approach, folktales, analytical reading abilities, local consciousness

บทนำ

จิตสำนึกรักท้องถิ่นเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ดังประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (2561) ที่ได้ระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไว้ว่า “ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีไทยรวมทั้งภูมิปัญญาไทย” สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) ได้ระบุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (desired outcomes of education) โดยมุ่งให้นักเรียนเป็นผู้มีสุนทรียะ รักษ์และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย รวมถึงเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยเป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

ความสำคัญของการพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่นดังกล่าว กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2542) ได้แนวคิดให้เสริมสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการนำข้อมูลท้องถิ่นมาใช้สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ที่ได้กำหนดคุณภาพของนักเรียนในวิชาภาษาไทยเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในด้านวรรณคดีและวรรณกรรมไว้ว่า “วิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้น รู้และเข้าใจลักษณะเด่นของวรรณคดี ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้าน เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวิถีไทย” ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่นสามารถพัฒนาได้จากการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรม

นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่สะท้อนและเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม รวมถึงเป็นตัวแทนความคิดของคนกลุ่มชน (ประคอง นิมมานเหมินท์, 2551; ศิราพร ณ ถลาง, 2557) นิทานพื้นบ้านจึงมีส่วนทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อท้องถิ่น ส่งผลให้เสริมสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่น อย่างไรก็ตามการศึกษาในนิทานพื้นบ้านจำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการอ่านวิเคราะห์เป็นอย่างดี เนื่องจากความสามารถในการอ่านวิเคราะห์จะช่วยให้เข้าใจคำสอน ตลอดจนองค์ความรู้ต่อท้องถิ่นที่สอดแทรกและปรากฏอยู่ในนิทาน ดังที่นักวิชาการด้านการอ่าน (Adler & Doren, 1972; Flemming, 2000) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การอ่านวิเคราะห์เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้อย่างกว้างขวาง ช่วยให้วิเคราะห์และเข้าถึงข้อมูล ความรู้และสาระประโยชน์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังนั้นหากครูจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงกับนิทานพื้นบ้านโดยใช้การอ่านวิเคราะห์ย่อมช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อท้องถิ่นอันจะส่งผลไปสู่การพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม รายงานสภาวะการศึกษาไทยปีพุทธศักราช 2561 และปีพุทธศักราช 2562 ชี้ให้เห็นว่า คะแนนความฉลาดรู้ด้านการอ่านของเด็กไทยอยู่ในระดับต่ำรวมทั้งมีแนวโน้มต่ำลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา; 2562) สอดคล้องกับรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนไทยตามโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ หรือ PISA โดยพบว่า ในปี พ.ศ. 2555 คะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านอยู่ที่ 441 คะแนน จากคะแนนเต็ม 500 คะแนน ปีพุทธศักราช 2558 คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 409 คะแนน จากคะแนนเต็ม 500 คะแนน และในปีพุทธศักราช 2561 คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 393 คะแนน จากคะแนนเต็ม 500 คะแนน สอดคล้องกับผลการทดสอบระดับชาติ (O-net) ในปีพุทธศักราช 2562-2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนไทยในสาระการอ่านจากในรายวิชาภาษาไทยลดต่ำกว่า ร้อยละ 45 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562; สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2563)

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ได้อ้างถึงผลการสำรวจความรู้เรื่องสังคม (knowledge of society) จากรายงานเรื่อง Peritus of Perception ปี ค.ศ. 2018 ชี้ให้เห็นว่า คนไทยมีความรู้เรื่องราวทางสังคมวัฒนธรรมของประเทศตนเองน้อยที่สุดใน 37 ประเทศ สะท้อนให้เห็นว่าการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวทางสังคมวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญต่อระดับจิตสำนึกรักท้องถิ่นที่ลดลง ขณะเดียวกันสุริยเดว ทรีปาตี (2562) ได้ศึกษาคุณลักษณะและจิตสำนึกของเด็กยุคดิจิทัล โดยสรุปได้ว่าเด็กในปัจจุบันมีทักษะในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว แต่ขาดการพิจารณาไตร่ตรอง ทำให้เกิดความเป็นตัวตนสูงขาดปฏิสัมพันธ์ หรือความรัก ความเข้าใจต่อผู้คนและสังคมที่ตนเองอยู่อาศัยน้อยลง รวมทั้งขาดการเรียนรู้ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้นรายงานและผลการศึกษาดังกล่าวถึงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่น

แนวคิดละครสร้างสรรค์ (creative drama approach) เป็นแนวคิดที่มีประโยชน์และน่าสนใจอย่างยิ่ง ดังที่นักวิชาการด้านการละคร (ปารีชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์, 2546; Heinig, 1993; McCaslin, 2003) ได้เสนอไว้ว่า แนวคิดละครสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาการใช้ภาษาและการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งพัฒนาค่านิยมและทัศนคติ (value and attitude) แนวคิดดังกล่าวสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะทักษะการอ่าน (นิตยา สุวัฒน์ภิภู และคณะ, 2541) เนื่องจากแนวคิดละครสร้างสรรค์เอื้อให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมตั้งแต่ก่อนอ่าน ระหว่างอ่าน และหลังอ่าน ตามแนวทางการพัฒนาความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ดังที่นักวิชาการด้านการอ่าน (ชนาธิป พรกุล, 2551; ทิพย์สุนทร อนันบุต, 2542; สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545) ระบุไว้ นอกจากนี้ แนวคิดละครสร้างสรรค์ยังสามารถพัฒนาจิตสำนึกและทัศนคติได้อีกประการหนึ่ง (Dupre, 2006)

ปารีชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2547) ได้ระบุว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (warm-up) คือ กิจกรรมตรวจสอบและเตรียมความพร้อมในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ของนักเรียนผ่านกิจกรรมตามเทคนิคละครสร้างสรรค์ อาทิ การใช้ฝึกใช้ประสาทสัมผัส การใช้จินตนาการ การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ 2) ขั้นจูงใจ (motivation) คือ กิจกรรมที่ให้นักเรียนร่วมกันศึกษานิทานพื้นบ้าน อภิปรายเนื้อหานิทาน รวมถึงร่วมกันพิจารณาสื่อที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหานิทานพื้นบ้าน 3) ขั้นจัดละครสร้างสรรค์ (creative drama) แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอนได้แก่ 3.1) ขั้นกิจกรรมก่อนการแสดงละคร (pre-drama) คือ กิจกรรมการเตรียมความพร้อมด้านเนื้อหาและการแสดง ด้วยการตอบคำถาม การทำแผนผัง รวมถึงใช้เทคนิคและกิจกรรมตามแนวคิดละครสร้างสรรค์ อาทิ การพูดต้นสด การแสดงทำใบ้ (pantomime) การใช้จินตนาการ 3.2) ขั้นการแสดง (drama playing) คือ การแสดงละครอย่างไม่เป็นทางการในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การแสดงละครต้นสด การแสดงละครหุ่น และการอภิปรายโดยใช้คำถาม

การศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง พบว่า ได้มีผู้นำแนวคิดละครสร้างสรรค์ไปทดลองใช้จัดการเรียนรู้ในหลากหลายบริบท อาทิ ปารีชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2546) ที่ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในระดับ

ประถมศึกษา โดยงานวิจัยดังกล่าวระบุว่า แนวคิดละครสร้างสรรค์มีผลต่อการพัฒนานักเรียนในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย วิชิตชัย ศิลพิพัฒน์ (2555) ได้ศึกษาผลการใช้ละครสร้างสรรค์ในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงออก อย่างไรก็ตามแม้ว่าแนวคิดละครสร้างสรรค์จะมีลักษณะที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะการอ่านวิเคราะห์และการพัฒนาคุณลักษณะเชิงจิตพิสัย แต่ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาผลการใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ และการพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่น

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดละครสร้างสรรค์ยังเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้จัดการเรียนรู้ร่วมกับข้อมูลทางด้านคติชนวิทยาอย่างยาวนานและนิทานได้ ดังงานวิจัยของ Emen (2019) ที่ได้ศึกษาการนำแนวคิดละครสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เรื่องตำนานเทพปกรณัมของตุรกี งานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการบูรณาการข้อมูลทางด้านคติชนวิทยาอย่างนิทานพื้นบ้านซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ อันเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรวิทย์ ทองคำ (2555) ที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาจิตสำนึกจะเกิดขึ้นได้ หากได้รับประสบการณ์เรียนรู้ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยและแนวคิดของนักวิชาการในข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดละครสร้างสรรค์เป็นแนวคิดที่น่าสนใจอย่างยิ่งสำหรับนำมาใช้เป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมความสามารถในการอ่านวิเคราะห์และจิตสำนึกรักท้องถิ่น เนื่องจากแนวคิดละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาความสามารถในด้านการใช้ภาษา ความตระหนักรู้ทัศนคติ จิตสำนึก ขณะเดียวกันแนวคิดดังกล่าวมีลักษณะการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ ตลอดจนสามารถนำมาใช้จัดการเรียนรู้ร่วมกับข้อมูลประเภทนิทาน ตำนานพื้นบ้าน รวมทั้งสามารถนำมาใช้ประยุกต์และจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้ ด้วยเหตุข้างต้นผู้วิจัยจึงศึกษาการใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทาน เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านวิเคราะห์และจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียน ตลอดจนศึกษาผลการใช้นวัตกรรมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้าน

วิธีการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยก่อนการทดลอง (pre-experimental research) มีตัวอย่างการวิจัยกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (the one-group pretest-posttest design) โดยเก็บข้อมูลความสามารถในการอ่านวิเคราะห์และจิตสำนึกรักท้องถิ่นก่อนและหลังการทดลอง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่ลงทะเบียนเรียน ปีการศึกษา 2564 จำนวน 18 ห้องเรียน รวม 529 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/14 ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 34 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ฉบับ รายละเอียด ดังนี้

1. แบบวัดความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ที่ใช้วัดความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง (pre-test and post-test) โดยมีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก 30 ข้อคำถาม สร้างขึ้นตามองค์ประกอบการประเมินความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ที่สังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการด้านการอ่าน (อัจฉรา วงศ์โสธร, 2538; Alder & Doren, 1972; Bradarich, 2012; Foose, 2012) ประกอบด้วย การประเมินด้านความเข้าใจเนื้อหา ด้านการอนุมานเนื้อหา และด้านการประเมินคุณค่าเนื้อหา ผลการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ค่าความยากของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.73 และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบเท่ากับ 0.3

2. แบบวัดจิตสำนึกรักท้องถิ่น ใช้วัดจิตสำนึกของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง (pre-test and post-test) โดยมีลักษณะเป็นแบบวัดสถานการณ์ จำนวน 30 ข้อคำถาม สร้างขึ้นจากองค์ประกอบจิตสำนึกรักท้องถิ่นทั้ง 3 ด้าน ซึ่งสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการและนักวิจัย (คณิง เทวฤทธิ์, 2558; เบญจมาภรณ์ แตนอินทร์, 2551; ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2542; วศิน ปัญญาจรตระกูล, 2542; ศักดิ์ สุนทรเสณี, 2531) ประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจประวัติความเป็นมา สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น ด้านภูมิใจและเห็นคุณค่าในวิถีชีวิต วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น และด้านแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ หรือส่งเสริมวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ท้องถิ่นในแต่ละข้อคำถามประกอบด้วยตัวเลือก 5 ข้อ ซึ่งจำแนกและกำหนดค่าคะแนน 1-5 ตามระดับจิตสำนึก 5 ชั้นของ Krathwohl (อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2542) ที่ประกอบด้วยขั้นรับรู้ ขั้นตอบสนอง ขั้นรู้คุณค่า ขั้นจัดระบบคุณค่า ขั้นสร้างลักษณะนิสัย ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามไว้ทั้งสิ้นจำนวน 60 ข้อและคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไปให้เหลือเพียง 30 ข้อ ผลการทดสอบคุณภาพเครื่องมือพบว่าแบบวัดจิตสำนึกมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 ซึ่งมีคุณภาพสอดคล้องตามเกณฑ์ ตัวอย่างข้อคำถามดังนี้

ข้อคำถามด้านภูมิใจและเห็นคุณค่าในวิถีชีวิต วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น

ไก่อ่: ฉันคิดว่าย่านบางซื่อเป็นย่านสำคัญมากตั้งแต่อดีตแล้ว

ใช่: ?

หากนักเรียนเป็นใช่ นักเรียนจะตอบว่าอย่างไร?

ตัวเลือก

- 1) สมัยก่อนคงสำคัญ แต่ปัจจุบันก็ดูไม่เห็นมีอะไรน่าสนใจเลยนะ (ขั้นรับรู้)
- 2) ไม่เคยรู้มาก่อนเลย แต่ก็ดีเหมือนกันนะที่เธอคิดอย่างนั้น (ขั้นตอบสนอง)
- 3) ฉันก็คิดเหมือนกันว่าบางซื่อของเราก็มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อยู่ (ขั้นรู้คุณค่า)
- 4) ดีจังที่บางซื่อมีความสำคัญไม่แพ้ที่อื่น เพราะมีชุมชนเก่าแก่มากมาย (ขั้นจัดระบบคุณค่า)
- 5) น่าสนใจมาก ถ้าเราทำให้ทุกคนเห็นความสำคัญเหมือนเธอคงดีไม่น้อย (ขั้นสร้างลักษณะนิสัย)

3. แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้าน ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ของ ปารีชาติ จึงวิวัฒนาภรณ์ (2547) ร่วมกับการนำนิทานพื้นบ้านที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับท้องถิ่นเขตบางซื่อและท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้งานวิจัยฉบับนี้ดำเนินการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้วิจัยจึงออกแบบให้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ในลักษณะการจัดการเรียนการสอนแบบประสานเวลา (synchronous learning) ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ผ่านโปรแกรม ZOOM ดำเนินกิจกรรมขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นจูงใจผ่านการชมสื่อวีดิทัศน์และภาพผ่านระบบออนไลน์ ให้นักเรียนศึกษาบทอ่านนิทานพื้นบ้านผ่านไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ ตอบคำถามและอภิปรายบทเรียนรวมถึงสะท้อนคิดกิจกรรมผ่านโปรแกรมกระดานสนทนา Padlet

Live Worksheet และ Google Form ตลอดจนปรับประยุกต์กิจกรรมชั้นการแสดงให้เห็นนักเรียนแสดงละครสร้างสรรค์ในรูปแบบการพูดต้นสดประกอบสื่อนำเสนอและการแสดงละครวิทยุ เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาพบว่า องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ (IOC) เท่ากับ 1.00 ในทุกด้าน

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลใน 3 ระยะดังนี้

1. ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยพัฒนานำเครื่องมือแบบวัดความสามารถในการอ่านวิเคราะห์และแบบวัดจิตสำนึกรักท้องถิ่น เข้าสู่ระบบการใช้งาน google form ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต จากนั้นจึงดำเนินการเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (pre-test) ของนักเรียนที่เป็นตัวอย่างการวิจัยผ่านทางออนไลน์ โดยการเข้ารหัสจากชั้นเรียน google classroom

2. ระยะการทดลอง ผู้วิจัยจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นผ่านระบบ Zoom meeting โดยใช้เวลาจัดการเรียนรู้ 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบ รวมทั้งสิ้น จำนวน 16 คาบ ผู้วิจัยบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ทุกคาบเพื่อนำไปใช้อภิปรายผลการวิจัย

3. ระยะหลังการทดลอง ผู้วิจัยพัฒนานำเครื่องมือแบบวัดความสามารถในการอ่านวิเคราะห์และแบบวัดจิตสำนึกรักท้องถิ่น เข้าสู่ระบบการใช้งาน google form ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต จากนั้นจึงดำเนินการเก็บข้อมูลหลังการทดลอง (post-test) ของนักเรียนที่เป็นตัวอย่างการวิจัยผ่านทางออนไลน์ โดยการเข้ารหัสจากชั้นเรียน google classroom

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ และคะแนนจิตสำนึกท้องถิ่นรายด้านของนักเรียนที่เป็นตัวอย่างการวิจัย โดยการทดสอบค่าที แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t -test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนที่เป็นตัวอย่างการวิจัยก่อนและหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนที่เป็นตัวอย่างการวิจัยมีความสามารถในการอ่านวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.09 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 20.35 รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่า t ของคะแนนความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนที่เป็นตัวอย่างการวิจัยก่อน

คะแนนความสามารถในการอ่านวิเคราะห์	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	t	p
ก่อนการทดลอง	30	17.09	5.76	5.6	0.00*
หลังการทดลอง	30	20.34	4.65		

หมายเหตุ : * $p \leq 0.5$

2. ผลการวิเคราะห์คะแนนจิตสำนึกท้องถิ่นของนักเรียนที่เป็นตัวอย่างการวิจัยก่อนและหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้านมีจิตสำนึกท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้านตามองค์ประกอบของจิตสำนึกท้องถิ่น รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่า t ของคะแนนจิตสำนึกที่ถูกต้องถึงรายด้านของนักเรียนที่เป็นตัวอย่างการวิจัยก่อนและหลังการทดลอง

คะแนนจิตสำนึกที่ถูกต้อง	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	t	p	การแปลผล
ด้านความรู้ความเข้าใจประวัติความเป็นมา สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น						
ก่อนการทดลอง	5	2.97	.45	14.05	0.00*	จิตสำนึกระดับปานกลาง
หลังการทดลอง	5	3.63	.59			จิตสำนึกระดับมาก
ด้านภูมิใจและเห็นคุณค่าในวิถีชีวิต วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น						
ก่อนการทดลอง	5	2.85	.40	16.81	0.00*	จิตสำนึกระดับปานกลาง
หลังการทดลอง	5	3.37	.51			จิตสำนึกระดับปานกลาง
ด้านแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ หรือส่งเสริมวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ท้องถิ่น						
ก่อนการทดลอง	5	3.01	.30	15.9	0.00*	จิตสำนึกระดับปานกลาง
หลังการทดลอง	5	3.57	.47			จิตสำนึกระดับมาก

หมายเหตุ : * $p \leq 0.5$

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ตัวอย่างการวิจัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้านมีคะแนนความสามารถในการอ่านวิเคราะห์และคะแนนจิตสำนึกที่ถูกต้องสูงขึ้นจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้านที่มีต่อความสามารถในการอ่านวิเคราะห์

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้าน สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ได้ ด้วยปัจจัย 3 ประการ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้านมีขั้นตอนที่ครอบคลุมกระบวนการอ่านอย่างครบถ้วน กล่าวคือ แนวคิดละครสร้างสรรค์มีขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่านและการวิเคราะห์ตั้งแต่ก่อนอ่าน ระหว่างอ่าน และหลังอ่านตามแนวทางการพัฒนาความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักวิชาการด้านการอ่าน (ชนาธิป พรกุล, 2551; ทิพย์สุนทร อนามัยบุตร, 2542; สุันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545) ที่สรุปได้ว่า ควรจัดกิจกรรมการอ่านที่ครอบคลุมก่อนอ่าน ระหว่างอ่าน และหลังอ่าน ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย โดยในการจัดการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม การฝึกประสาทสัมผัส การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ รวมถึงการใช้คำถามสะท้อนความคิดความรู้สึกของนักเรียนจะช่วยให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมและมีสมาธิก่อนเริ่มเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมก่อนอ่านที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้ผ่านบริบทออนไลน์ เนื่องจากช่วยสร้างสมาธิและบรรยากาศชั้นเรียนที่

ผ่านคลายให้แก่ นักเรียน ชั้นตอนที่ 2 ชั้นกิจกรรมจูงใจ นักเรียนจะได้สำรวจรายละเอียดและประเด็นของบทอ่านโดยคร่าว ๆ ขณะเดียวกันนักเรียนได้ศึกษานิทานพื้นบ้านพร้อมตอบคำถามและอภิปรายประเด็นสำคัญ ซึ่งเป็นกิจกรรมก่อนและระหว่างอ่าน

ขณะที่ชั้นตอนที่ 3 ชั้นละครสร้างสรรค์ อันประกอบด้วยกิจกรรมก่อนการแสดง ในชั้นตอนนี้ นักเรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจที่มีต่อเนื้อหาบทอ่าน รวมถึงฝึกทักษะการสรุปประเด็น วิเคราะห์ความสัมพันธ์ แสดงความคิดเห็น ผ่านการตอบคำถาม การทำแผนผังเส้นเวลา (timeline) ในกระดานสนทนา Padlet รวมทั้งผ่านกิจกรรมเกมละคร ขณะเดียวกันในชั้นการแสดง นักเรียนจะได้สะท้อนความเข้าใจต่อบทอ่าน รวมถึงวิเคราะห์ ตีความบทอ่านผ่านการแสดงละคร ด้นสด หรือละครวิทยุ นอกจากนี้ชั้นตอนที่ 4 ชั้นประเมินผล นักเรียนได้ประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ตอบคำถามสะท้อนความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเนื้อหาและกิจกรรม รวมถึงได้รับข้อมูลป้อนกลับจากครูผู้สอน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมหลังการอ่าน ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนการสอนทั้งสี่ชั้นตอนที่ครอบคลุมกระบวนการอ่านจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนให้สูงขึ้น

2) กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้านส่งเสริมให้นักเรียนได้พิจารณาและทบทวนการอ่านอย่างละเอียด แม้ว่าการจัดการเรียนรู้ในบริบทออนไลน์จะมีข้อจำกัดในเรื่องเอกสาร และบทอ่านที่นักเรียนจะต้องอ่านจากหน้าจอที่ครูนำเสนอในโปรแกรม Zoom หรืออ่านจากไฟล์ที่ครูผู้สอนส่งให้ แต่กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดดังกล่าวมีชั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพิจารณาและทบทวนบทอ่านเป็นอย่างดี โดยในชั้นตอนที่ 2 ชั้นกิจกรรมจูงใจ นักเรียนสามารถอ่านสำรวจและทำความเข้าใจประเด็นเนื้อหาบทอ่านในครั้งแรก ชั้นตอนที่ 3 ชั้นละครสร้างสรรค์ ในระหว่างชั้นกิจกรรมก่อนละครนักเรียนสามารถกลับมาอ่านทบทวนนิทานอีกครั้งระหว่างการทำกิจกรรมเตรียมพร้อมด้านเนื้อหา

ขณะเดียวกันในระหว่างที่นักเรียนทำกิจกรรมเตรียมความพร้อม ในกิจกรรมการเรียนรู้มีข้อคำถามที่ช่วยให้นักเรียนตรวจสอบความเข้าใจต่อบทอ่าน ผ่านข้อคำถามในใบงานโปรแกรม Live Worksheet หรือกิจกรรมตามแนวคิดละครสร้างสรรค์ อาทิ เกมละคร (drama games) กระดานบทบาท (role on the wall) การใช้ข้อคำถามและการอภิปรายในกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยให้นักเรียนทำความเข้าใจและทบทวนเนื้อหาอย่างละเอียดเพื่อที่จะได้มีประสบการณ์การเรียนรู้และข้อมูลที่เพียงพอในการแสดงละครด้นสด (improvised scenes and stories) กิจกรรมที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านวิเคราะห์ของ Frey and Fisher (2012) ใน 2 ประเด็น ประกอบด้วย การจัดการกิจกรรมควรให้นักเรียนได้ทบทวนและย้อนกลับไปอ่านใหม่ และการใช้คำถามที่เกี่ยวข้องกับบทอ่าน ดังนั้น การพิจารณาและทบทวนการอ่านอย่างละเอียดที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดละครสร้างสรรค์และนิทานพื้นบ้านจึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้ความสามารถในการอ่านของนักเรียนให้สูงขึ้น

3) กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้านส่งเสริมให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามระดับความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ แม้ว่า คะแนนความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.09 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 20.35 ซึ่งแตกต่างกันเพียง 3.26 คะแนน แต่เมื่อทดสอบค่า t พบว่า คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนเฉลี่ยที่สูงขึ้นพบว่ามาจากมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างชัดเจนในระดับความสามารถในระดับความเข้าใจเนื้อหา และระดับอนุมานสอดคล้องกับข้อมูลบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ พบว่า ระหว่างการจัดการเรียนรู้สัปดาห์ที่ 1 นักเรียนสามารถตอบคำถามและอธิบายรายละเอียดสำคัญของนิทานที่ศึกษาได้ถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนสอดคล้องกับระดับความสามารถในระดับความเข้าใจเนื้อหา อย่างไรก็ตามพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความสามารถในการอ่านระดับอนุมานยังปรากฏไม่ชัดเจน เนื่องจากในสัปดาห์ที่ 1 นักเรียนให้ความสำคัญกับการแสดงละครให้ครบถ้วนตามเนื้อหาบทอ่านที่ได้ศึกษามากกว่าการเชื่อมโยงวิเคราะห์ และตีความนิทาน

ขณะที่การจัดการเรียนรู้ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 ในขั้นกิจกรรมก่อนละคร ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมการอภิปรายบนกระดานสนทนา Padlet และให้นักเรียนใช้จินตนาการและสวมบทบาทสมมติเป็นตัวละครต่าง ๆ รวมถึงได้ปรับเปลี่ยนให้นักเรียนเลือกเหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดในนิทานมาแสดงพร้อมกับอธิบายเหตุผล ปรากฏว่า นักเรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับระดับอนุमान โดยนักเรียนสามารถวิเคราะห์และอนุमानนิทานที่อ่านได้ โดยปรากฏพฤติกรรมสำคัญ อาทิ วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นต่อตัวละครในนิทานได้ สามารถพูดต้นสดโดยสวมบทบาทสมมติเป็นตัวละครต่าง ๆ ได้ ตีความอนุภาคเหตุการณ์การอพยพหนีโรคระบาดที่ปรากฏในนิทานเรื่องบางชื่อบางช่อนและนิทานเรื่องวัดเชิงหวาย โดยเชื่อมโยงกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาผ่านการแสดงละครต้นสดได้ อย่างไรก็ตามความสามารถในการอ่านระดับวิพากษ์เนื้อหาหรือประเมินค่าเนื้อหา ปรากฏเพียงการประเมินและเลือกเหตุการณ์สำคัญในนิทานแต่ละเรื่องมาแสดงละครต้นสดได้ รวมถึงบอกข้อคิดและความสำคัญของนิทานที่ศึกษาได้ จึงชี้ให้เห็นว่าคะแนนความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ที่สูงขึ้นสอดคล้องพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของปารีชาติ จิงวิวัฒนาภรณ์ (2546) ที่กล่าวว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกถึงทักษะทางร่างกาย ภาษา การคิดวิเคราะห์ การตีความหมาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิทยา สุวัฒน์กัญญาและคณะ (2541) ที่ชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์สามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านได้ ข้อมูลจากบันทึกผลการจัดการเรียนรู้และผลการวิจัยยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Aykac and Ilhan (2014) Bodden (2006) Maranon (อ้างถึงใน รัตนาภรณ์ ภูธรเลิศ, 2551) และ Pat and Yilmaz (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่า แนวคิดละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้ ด้วยเหตุดังกล่าวการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้านจึงช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนให้สูงขึ้นก่อนการทดลอง

2. ผลของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้านที่มีต่อจิตสำนึกรักท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้าน สามารถพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่นได้ จากปัจจัย 3 ประการ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) กิจกรรมละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้านช่วยให้นักเรียนเกิดการเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น โดยในขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม นักเรียนเชื่อมโยงประสบการณ์ความรู้เดิมเข้ากับการทำกิจกรรมตามเทคนิคละครสร้างสรรค์ และขั้นตอนที่ 2 ขั้นจูงใจ นักเรียนได้ศึกษาและพิจารณานิทานพื้นบ้านทำให้นักเรียนได้รับมวลประสบการณ์และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ดังจะพิจารณาตรวจสอบได้จากการตอบคำถามประเมินการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 4 ขั้นประเมินผล พบว่า ตัวอย่างการวิจัยใช้กลุ่มคำที่สอดคล้องกับประเด็นดังกล่าว อาทิ ได้เรียนรู้ที่มาเข้าใจชุมชน รู้จักประวัติมากขึ้น

เมื่อนักเรียนมีมวลประสบการณ์และชุดความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นแล้ว ในขั้นตอนที่ 3 ขั้นจัดละครสร้างสรรค์ นักเรียนได้เชื่อมโยงและถ่ายทอดความรู้เข้าใจ ตีความอย่างอิสระ ทำให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น และใช้จินตนาการได้อย่างเต็มที่เพื่อเชื่อมโยงตนเองเข้ากับประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่น นอกจากนี้ขั้นตอนดังกล่าวยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินค่าชุดความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่สำคัญ สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการทางจิตสำนึกในระดับจัดระบบคุณค่า ตามแนวคิดของ Krathwohl ดังจะเห็นได้จากการแสดงละครสร้างสรรค์ทำหน่วยงานเรียนรู้บอกรัก(ษ์)บางชื่อที่กำหนดประเด็นทำทนายการเรียนรู้ไว้ว่าให้นักเรียนแสดงละครที่บ่งบอกและเผยแพร่เอกลักษณ์ของเขตบางชื่อ นักเรียนกลุ่มหนึ่งได้เลือกแสดงละครพูดโดยดัดแปลงเนื้อหาจากนิทานเรื่องบางชื่อบางช่อน พร้อมกับอธิบายว่านิทานเรื่องดังกล่าวเป็นนิทานที่เล่าความเป็นมาของท้องถิ่นบางชื่อ จึงสะท้อนเอกลักษณ์ได้ดีที่สุด

ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชั้นจัดละครสร้างสรรค์ เมื่อพิจารณาการตอบคำถามประเมินตนเองและประเมิน การเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 4 ชั้นประเมินผล พบว่า ตัวอย่างการวิจัยใช้ถ้อยคำเขียนสะท้อนคิดการเรียนรู้ เช่น รู้จักตำนาน เข้าใจความเป็นมา รู้จักท้องถิ่น อยากรู้เรื่องเพิ่มเติม สนุก เพลิดเพลิน รู้ความสำคัญ น่าสนใจ ได้สร้างสรรค์ เป็นต้น หลังจาก จบหน่วยการเรียนรู้ พบว่า ตัวอย่างการวิจัยเขียนสะท้อนการเรียนรู้ เช่น ระบุว่า “รู้สึกอินกับเรื่องราวต่าง ๆ มากขึ้น ผูกพันกับ เขตบางซื่อมากกว่าเดิมจากที่ตอนแรกมองแค่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน...แต่เมื่อได้เรียนได้ศึกษาได้ทราบได้แสดงเรื่องราวของเขตนี้ ทำให้รู้สึกว่าเป็นสถานที่ที่น่าสนใจอีกสถานที่หนึ่ง” “รู้สึกดีใจที่เกิดมาเป็น (คน) กรุงเทพมหานคร ได้เข้าใจประวัติ ความเป็นมาของกรุงเทพและบางซื่อมากยิ่งขึ้น”

ข้อมูลจากบันทึกผลการจัดการเรียนรู้และการตอบคำถามประเมินตนเองดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ละคร สร้างสรรค์มีลักษณะบูรณาการเชื่อมโยงและมีปฏิสัมพันธ์กับจิต อารมณ์ ร่างกาย ภาษา และสังคม ผ่านการร่วมมือทำกิจกรรม (McCaslin, 2003) ขณะเดียวกันข้อมูลดังกล่าวยังสอดคล้องกับประโยชน์ของละครสร้างที่นักวิชาการด้านการละครกล่าวไว้ (ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์, 2547; Heinig, 1993; McCaslin, 2003) โดยสรุปได้ว่า ละครสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาความตระหนักรู้ ทางสังคม (social awareness) และพัฒนาค่านิยมและทัศนคติเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสในการคำนึงถึงประสบการณ์ที่ หลากหลาย ผ่านวรรณกรรม หรือปฏิสัมพันธ์ จึงทำให้นักเรียนได้เรียนรู้กับเงื่อนไข ทัศนคติคุณค่าและมุมมองทางสังคม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิง เทวฤทธิ์ (2558) ที่ได้อภิปรายไว้ว่า การมีประสบการณ์ร่วม การเข้าใจประวัติ ความเป็นมาท้องถิ่น รวมทั้งการอภิปราย การวิพากษ์ความรู้มีส่วนทำให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกในระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ นิธิดา วรวิทยาภรณ์ (2559) ที่ได้อภิปรายผลการวิจัยไว้ว่า กระบวนการละครเป็นสื่อกลางที่มีประสิทธิภาพใน การพัฒนาและยกระดับจิตสำนึก เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์และกระตุ้นให้เกิดการคิดไตร่ตรอง ตกผลึก ความคิด ขณะเดียวกันยังช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้จินตนาการและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้านสามารถพัฒนาจิตสำนึก รักท้องถิ่นได้

2) เนื้อหานิทานพื้นบ้านช่วยส่งเสริมให้เกิดความรู้และความเข้าใจต่อท้องถิ่น การใช้นิทานพื้นบ้านเป็น องค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่น เนื่องจากตัวอย่างการวิจัยได้ศึกษานิทานพื้นบ้านที่สัมพันธ์กับท้องที่ กรุงเทพมหานคร และพื้นที่บางซื่อ อาทิ นิทานยักษ์วัดแจ้งวัดโพธิ์ นิทานแม่ท้าวพระโขนง ตำนานหลวงพ่อดำสามเสน นิทาน บางซื่อบางซื่อน นิทานวัดเชิงหวาย นิทานหลวงพ่อดำ การศึกษานิทานพื้นบ้านดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาใน ด้านความเข้าใจประวัติความเป็นมา สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น ตามองค์ประกอบของจิตสำนึกรักท้องถิ่น เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยจิตสำนึกในด้านดังกล่าว พบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นหลังได้รับการจัดการเรียนรู้คิดเป็น 0.66 ซึ่งเพิ่มขึ้นสูงขึ้นสุดเมื่อเปรียบเทียบกับจิตสำนึกด้านอื่น ๆ ขณะเดียวกันระดับจิตสำนึกในด้านดังกล่าวมีเปลี่ยนแปลงระดับ จิตสำนึกในระดับปานกลาง เป็นระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงประสบการณ์และ นำไปสู่การพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ ประคอง นิมมานเหมินทร์ (2551) ศิราพร ณ ถลาง (2557) และ Bascom (1954) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านว่า นิทานพื้นบ้านสามารถบอกความเป็นมาของท้องถิ่น ในรูปแบบประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และให้การศึกษาในสังคมและรักษามาตรฐานและแบบแผนทางสังคม นิทานพื้นบ้านจึงเป็น กลไกสำคัญในการพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านความรู้ความเข้าใจต่อท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของกษมา วรวรรณ ณ ออยุธยา (2542) ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาที่ทำให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ย่อมทำให้นักเรียนมีความรัก ความผูกพัน รู้สึกหวงแหน อันจะนำไปสู่ความต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น ของตนเอง ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิราวิชัย ทองคำ (2555) ที่ได้อภิปรายไว้ว่า นักเรียนจะมีจิตสำนึก ที่สูงขึ้น เนื่องจากการได้รับประสบการณ์ความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดและ

ประสบการณ์ ด้วยเหตุนี้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์และนิทานพื้นบ้านจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้จิตสำนึกรักท้องถิ่นสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรเตรียมความพร้อมและจัดบรรยากาศของชั้นเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของทุกคน เนื่องจากแนวคิดละครสร้างสรรค์ต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในชั้นเรียนซึ่งอาจมีทั้งนักเรียนที่มีบุคลิกกล้าแสดงออก และบุคลิกเก็บตัว ดังนั้นครูจึงควรจัดเตรียมบรรยากาศให้นักเรียนทุกคนรู้สึกว่าเป็นพื้นที่ปลอดภัย สามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่

1.2 ครูควรเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เนื่องจากองค์ประกอบละครสร้างสรรค์คือผู้เข้าร่วม (participant) ดังนั้นครูควรแสดงให้เห็นว่า ในชั้นเรียนเป็นพื้นที่การเรียนรู้ของร่วมกันทุกคน รวมถึงเป็นตัวอย่างในการสาธิตเทคนิคและกิจกรรมต่าง ๆ ตามแนวคิดละครสร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้านในสาระอื่น ๆ ของวิชาภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เนื่องจากเป็นแนวคิดการเรียนรู้มีลักษณะบูรณาการสามารถปรับเปลี่ยนและเชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้ได้

2.2 ควรทำวิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านวิเคราะห์และจิตสำนึกรักท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ในแนวทางอื่น ๆ เช่น แนวทางของ Ward แนวทางของ Salisbury

2.3 การวิจัยครั้งนี้เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้การจัดการเรียนรู้เกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ จึงทำให้ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนเกิดขึ้นไม่เต็มที่ ประกอบกับนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมจากที่พักอาศัยซึ่งบางคนใช้พื้นที่ในพักอาศัยร่วมกับสมาชิกในครอบครัว นักเรียนจึงไม่สามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีบุคคลที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเข้ามาอยู่ในพื้นที่ ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยแนวคิดการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้านในบริบทชั้นเรียนที่สถานศึกษา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2542). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณิง เทวฤทธิ์. (2558). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*

ตอนปลายโดยใช้กระบวนการทางสังคม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชนาธิป พรกุล. (2551). *การออกแบบการสอน : การบูรณาการ การอ่าน การคิดวิเคราะห์และการเขียน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิพย์สุนทร อนันบุตร. (2542). *การอ่านเพื่อการวิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นิตยา สุวัฒน์กัญญา, รัชฎา ตุ้คง, รุ่งกาญจน์ กาญจนนา, อรุณศรี เงินเสื่อ, และ อัญชญา พิงศาสด์. (2541). *ผลของการใช้*

กิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความจำและความเข้าใจเรื่อง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์].

มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นิตดา วรวิฑิต. (2559). *ผลของการจัดการกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกเชิงวิพากษ์ สำหรับ*

เยาวชนในสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญพร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์].

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เบ็ญจมาภรณ์ แดนอินทร์. (2554). การก่อตัวของสำนักท้องถิ่นบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ในบริบททุนนิยมโลกาภิวัตน์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. (2561, 6 สิงหาคม). สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. <https://bet.obec.go.th/New2020>
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2551). นิทานพื้นบ้านศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6). โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์. (2546). รายงานผลการวิจัยเรื่อง การละครสร้างสรรค์ในการพัฒนาผู้เรียน. สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ปาริชาติ จิ่งวัฒนาภรณ์. (2547). ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- รัตนภรณ์ ภูธรเลิศ. (2551). การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละครตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2542). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. สุวีริยาสาส์น.
- วชิราวิชญ์ ทองคำ. (2555). การศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วศิน ปัญญาอุตรตระกูล. (2542). การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในล้านนากับการก่อตัวของสำนักท้องถิ่น พ.ศ. 2459-2480 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตชัย ศิลพิพัฒน์. (2555). ผลของการฝึกกิจกรรมละครสร้างสรรค์ตามแนวคิดวินนี่เฟร็ด วาร์ด และ ไบรอัน เวย์ที่มีต่อพฤติกรรมที่ไม่กล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดิ์ สุนทรเสถียร. (2531). เจตคติ. โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา.
- ศิราพร ณ ถลาง (2557). ทฤษฎีจิตวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561. http://www.kpcat.ac.th/PR/08_01_61.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานสภาวะการศึกษาไทย 2561/2562. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2563). รายงานผลการทดสอบระดับขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 ฉบับที่ 2-ค่าสถิติสำหรับโรงเรียนแยกตามมาตรฐานการเรียนรู้. <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/300>
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2545). หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 7). ไทยวัฒนาพานิช.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2562). “คุณลักษณะและจิตสำนึกของเด็กยุคดิจิทัลกับการปรับกระบวนการทัศนศึกษาใหม่”. การจัดการศึกษาทางปฐมวัย, 1(1), 90-100.
- อังฉรา วงศ์โสธร. (2538). แนวทางการสร้างข้อสอบภาษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Alder, M. J., & Doren, C. V. (1972). *How to read a book*. Simon and Shuster.
- Aykac, M., & Ilhan, A. C. (2014). The effect of creative drama activities set up with child literature texts on speaking skills. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 47(1), 209 -234. <https://www.proquest.com/docview/1551368434>
- Bascom, W. (1954). Four functions of folklore. *The Journal of American Folklore*, 67(266), 333-349. <https://doi:10.2307/536411>
- Bradarich, K. E. (2012). Evaluating the pragmatic analytical reading level instruction framework: A mixed methods research and development case study [Unpublished doctoral dissertation]. University of Missouri St. Louis.
- Bodden, L. M. (2006). *Developing a creative classroom through drama work: One teacher's reflective journey* [Master's thesis, The University of Arizona]. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.875.1278&rep=rep1&type=pdf>
- Dupre, B. J. (2006). *Creative drama, playwriting, tolerance, and social justice* [Unpublished doctoral dissertation]. University of New Mexico.
- Emen, F. B. (2019). Yaratici Drama İle Mitoloji. *Journal of World of Turks*, 11(3), 151–156.
- Flemming, L. E. (2000). *Reading for thinking*. Houghton Muffin.
- Foose, R. A. (2012). *Teaching reading standard across content areas*. Howard Country Public School System.
- Fisher, D., & Frey, N. (2012). Close reading in elementary schools. *The reading teacher*, 3, 179-188. <https://doi.org/10.1002/TRTR.01117>
- Heathcote, D. (1984). *Collected writings on education and drama*. Hutchinson.
- Heinig, R. B. (1993). *Creative drama for the classroom teacher*. Englewood Cliffs.
- McCaslin, N. (2003). *Creative drama in the classroom and beyond* (7th ed.). Longman.
- Pat, O, O., & Yilmaz, M. (2021). Impact of creative drama method on students' speaking skills. *Journal of Theoretical Educational Science*, 14(2), 223-245. <https://doi.org/10.30831/akukeg.740277>